

Suomen Laki -teos

Aikaisempiin lakikirjoihin liittyvät puutteet, kuten epäsäännöllinen ilmestyminen ja korkea hinta, johtivat tarpeeseen uudistaa lakikirjaa. Heti sodan jälkeen ryhmä maamme eturivin lakimiehiä, joiden johtohahmoina voidaan mainita professorit **Kaarlo Kaira ja Veli Merikoski** sekä hallitusneuvos **Reino Kuuskoski**, ryhtyivät pohtimaan miten vallitsevan tilanteen voisi korjata. Suomen Lakimiesliitto tuki lakikirjan uudistuspyrkimyksiä. Lokakuussa 1945 liitto esitti oikeusministeriölle komitean asettamista selvittämään mahdollisuuksia uuden lakikirjan julkaisemiselle. Komitea asetettiin samana vuonna ja se jätti mietintönsä valtioneuvostolle vuonna 1948.

Komitean ehdotuksen perusteella ei vielä ryhdytty uuden lakikirjan toimitustyöhön. Vuonna 1952 valtioneuvosto asetti uuden komitean valmistelemaan yleisen oikeuden ja julkisen oikeuden lakikirjan toimittamista (II lakikirjakomitea). Tämä komiteamietintö valmistui joulukuussa 1953 ja siinä ehdotettiin mm. että lakikirjan kustantaminen annetaan Suomen lakimiesliiton tehtäväksi.

Oikeusministeriö ja Suomen Lakimiesliitto solmivat tammikuussa 1954 sopimuksen, jonka mukaan jälkimmäinen huolehtii lakikirjan toimittamisesta. Lakikirjan tulisi ilmestyä kahtena osana, yleisen ja julkisen oikeuden osina, jotka julkaistaisiin vuorovuosin. Ensimmäisen osan toimitustyö aloitettiin huhtikuussa 1954 ja se valmistui 1.7.1955. Ensimmäinen numeroitu kappale Suomen Laki I -teoksesta luovutettiin presidentti J. K. Paasikivelle 8.9.1955.

Suomen Laki I -teoksen systematiikka poikkesi täysin aikaisemmista lakikirjoista siten, että se oli kokonaisuudessaan aiheenmukaisesti järjestetty. Tämä uusi jaottelu sai osakseen sekä kiitosta että arvostelua. Arvostelijoiden mukaan lakimieskunnan oli vaikea tottua aiheenmukaiseen järjestelyyn, kun Suomen lakikirjoissa oli aina ennen noudatettu kronologista järjestystä. Esitettiin jopa, että vuosisataiset perinteet oli hylätty kun vuoden 1734 laki oli pilkottu uudessa lakikirjassa osiin. Uuden lakikirjan jaottelussa kuitenkin pysyttiin seuraavissa painoksissa.

Lakikirjan julkisen oikeuden osan, eli Suomen Laki II -teoksen, toimitustyö aloitettiin heinäkuussa 1954 ja saatettiin päätökseen lokakuussa 1956. Ruotsinkielinen Finlands Lag -teos ilmestyi Lakimiesliiton toimittamana ensimmäisen kerran vuonna 1963.

Suomen Laki -teosta on ilmestymisestään asti koko ajan kehitetty. Hakemistoja on esimerkiksi parannettu ja lakikirjoihin on lisätty oikeustapa- ja kirjallisuusviitteitä. Varsinaisten lakikirjojen lisäksi toimitetaan myös eripainoksia joiltakin oikeudenaloilta, kuten esim. vero- ja sosiaalilainsäädännöstä. Vuosina 1996 - 2005 julkaistiin myös erillistä Euroopan unionin lakikirjaa.

1990-luvun puolessa välissä Suomen Laki -teoksesta ryhdyttiin valmistelemaan painetun rinnalle sähköisiä versioita. Suomen Laki -teosta vastaavaa CD-romia on julkaistu vuodesta 1995. Vuodesta 1996 Suomen laki -teosta on ylläpidetty myös on line -verkkopalveluna. Vuonna 2006 Suomen Laki -teos kävi läpi merkittävän muutoksen, kun siihen asti kaksiosaisena ilmestynyttä teosta alettiin julkaista kolmiosaisena Suomen Laki I - III teoksena. Silloin Suomen laki -teokseen sisällytettiin myös EU-lainsäädäntöä ja erillisen Euroopan unionin lakikirjan julkaiseminen lopetettiin.

Suomen Laki -teosten toimittaminen on sittemmin siirtynyt Suomen Lakimiesliitolta sen omistamalle Lakimiesliiton kustannukselle, joka oli osa silloista Kauppakaari Oy:tä. Yritysjärjestelyjen kautta lakikirjan toimittaminen on siirtynyt Kauppakaari Oy:ltä Talentum Media Oy:lle.

Julkisen oikeuden lakikirja

Valtioneuvoston kustantamana ilmestyi vuonna 1939 Suomen ensimmäisen tasavallan presidentin, sittemmin lainvalmistelukunnan vanhemman jäsenen, **Kaarlo Juho Ståhlbergin** toimittama Julkisen oikeuden lakikirja. 1943 ilmestyi lisäosa vuosilta 1939 - 1943 ja vuonna 1948 kaksiosainen toinen painos. Julkisen oikeuden lakikirja kuuluu K. J. Ståhlbergin merkittävään kirjalliseen tuotantoon.

K. J. Ståhlberg (1865 - 1952) työskenteli muun muassa yliopiston hallinto-oikeuden professorina vuosina 1908 - 1918 ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttinä vuosina 1918 - 1919. Ståhlberg oli kansanedustajana useilla valtiopäivillä kolmella eri vuosikymmenellä ja hän toimi muun muassa eduskunnan puhemiehenä ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana. Tasavallan presidentti Ståhlberg oli vuosina 1919 - 1925.

Presidenttikautensa päättyessä vuonna 1925 K. J. Ståhlberg ei asettunut uudelleen ehdolle presidentin vaaleissa. Presidenttikauden jälkeen Ståhlbergille tarjottiin muun muassa Helsingin yliopiston kanslerin virkaa, mutta hän ei ottanut vastaan tätä vähätöistä ja hyvin palkattua virkaa. Sen sijaan Ståhlberg valitsi lainvalmistelukunnan vanhemman jäsenen tehtävän. Lainvalmistelukunnassa hän teki vuosina 1926 - 1946 vielä yhden merkittävän elämäntyön.

Hakulisen lakikirja

Ensimmäistä Suomen Laki -teosta toimitettaessa oli valmisteilla myös toinen lakikirja. Helsingin hovioikeuden presidentti **Yrjö J. Hakulinen** toimitti pienoislakikirjaa, joka ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1955, ennen Suomen Laki I -teoksen ensimmäistä painosta. Lakikirjan kustantaja oli Pellervo-Seura. Lakimiesliitto tehosti mm. tämän johdosta työn alla olevan Suomen Laki I -teoksen markkinointia. Suomen Laki -teoksen toimituskunnassa käytiin jopa keskustelua siitä, tulisiko Hakulisen pienoislakikirja saattaa Lakimiesliiton kustannettavaksi. Tähän yhteistyöhön ei kuitenkaan ryhdytty.

Lakimieskunnan taholta aikaisempia kotimaisia lakikirjoja oli suuren kokonsa vuoksi pidetty hankalina käyttää ja kysyntää helpommin mukana kuljetettavalle taskulakikirjalle oli ilmennyt. Hakulinen halusikin luoda uudenlaisen, taskukokoisen lakikirjan joka soveltuisi paremmin asianajajien, liikemaailman ja oikeustieteen opiskelijoiden tarpeisiin. Taskulakikirjan sisältö oli perinteistä lakikirjaa tiiviimpi ja sen käytettävyyttä lisäsi kirjaan otetut oikeustapausviittaukset. Ilmestyessään lakikirjaa myös kritisoitiin, erityisesti Hakulisen kirjaan otettujen oikeustapausviitteiden valintakriteerien osalta. Väitettiin jopa Hakulisen valinnee kirjaan tapauksia, jotka eivät olleet vallitsevan oikeuskäsitteen, vaan hänen oman mielipiteensä mukaisia. Lakikirja oli kuitenkin pitkään käytännön lakimiesten suosiossa ja sitä kutsuttiin yleisesti "pikku-Hakuliseksi".

Hakulisen toimittamasta Lakikirja taskulakikirjasta otettiin kuusi painosta ensipainoksen jälkeen, viimeinen vuonna 1973.

Yrjö Juhani Hakulinen

Yrjö Juhani Hakulinen (1902 - 1974) suoritti filosofian maisterin tutkinnon kahdessa vuodessa päästyään ylioppilaaksi vuonna 1920. Tämän jälkeen hän aloitti oikeustieteen opinnot ja 24 vuoden ikäisenä hän oli suorittanut ylemmän oikeustutkinnon ja samanaikaisesti nykyistä oikeustieteen lisensiaatin tutkintoa vastaavan oikeustieteen kandidaatin tutkinnon. Vuonna 1931 hän väitteli oikeustieteen tohtoriksi.

Ensimmäisen tuomarinvirkinsa Hakulinen sai Turun hovioikeudessa kesällä 1928 ja varatuomarin nimityksen samassa hovioikeudessa seuraavana vuonna. Vuonna 1937 Hakulisesta tuli korkeimman oikeuden jäsen ja kun Helsingin hovioikeus perustettiin vuonna 1952, hänet nimitettiin uuden hovioikeuden ensimmäiseksi presidentiksi. Hakulinen työskenteli uransa aikana myös oikeushallinnossa lainvalmistelutehtävissä.

Tuomioistuineläinlaitoksessa ja oikeushallinnossa tekemänsä uran lisäksi Hakulinen oli yksi maamme merkittävimmistä oikeustieteilijöistä. Hakulinen hoiti Helsingin yliopiston siviilioikeuden professorin virkaa lukuvuoden 1936 - 1937 ja toimi tämän jälkeenkin siviilioikeuden dosenttina vuoteen 1949. Hakulisen mittavaan oikeustieteelliseen tuotantoon sisältyy useita siviilioikeuden keskeisiä teoksia.

Hakulisella on merkittävä rooli suomalaisen lakikielen kehittäjänä. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen pyynnöstä hän ryhtyi vuonna 1938 noin 21 000 hakusanaa sisältävän lakikielen sanakirjan laatijaksi. Suurteos valmistui vuonna 1944.

Pieni lakisarja

Vuodesta 1920 julkaistiin valtion kustantamana Pieni lakisarja -nimistä lakikokoelmaa. Pienen lakisarjan osat sisältävät ainoastaan yhden säädöksen tai muutamia säädöksiä joltain suppealta erikoisalalta. Esimerkkeinä voi mainita väkijuomalain, asemakaavalain ja asevelvollisuuslain. Nämä säädösten eripainokset oli tarkoitettu yleiseen käyttöön, opetukseen ja vastaaviin tarkoituksiin.

2000 -luku ja sähköistyvä lakikirja

Lakikirjan ja säädösten osalta 1900-luvun loppua ja 2000-lukua leimaa sähköisten palvelujen erittäin nopea kehitys. Suomen Laki -teoksesta on julkaistu CD-rom-versio vuodesta 1995, ja palvelua on ylläpidetty verkkoversiona vuodesta 1996. Suomenlaki.com-palvelu vastaa rakenteeltaan painettua Suomen Laki -teosta, mutta verkkopalvelussa säädösaineistoa on enemmän kuin painetuissa kirjoissa. Suomen Laki -teoksesta oli joitakin vuosia käytössä myös matkapuhelimien kautta käytettävä mobiiliversio.

Finlex-säädöstietopankki kehitettiin jo 1980-luvulla ja se oli pitkään maksullinen palvelu. Vuodesta 1997 Finlex on ollut kaikille avoin palvelu. Vuonna 2002 palveluun lisättiin ajantasaiseksi toimitettu säädöstietokanta. Näissä ajantasaisissa säädöksissä on linkkejä mm. eduskunnan valtiopäiväasioihin. Sekä maksuton Finlex, että useat kaupalliset palvelut tarjoavat käyttäjälle lainsäädännön lisäksi esim. oikeuskäytäntöä ja lain esitöitä saman liittymän kautta. Kaupallisiin oikeudellisiin palveluihin on sisällytetty myös erilaisia lisäpalveluja, kuten lakikommentaareja ja oikeudellisia uutisia.

Suomen liityttyä Euroopan unioniin vuonna 1995 alettiin Suomessa vuodesta 1996 julkaista kahta EU-lainsäädäntöä sisältävää lakikirjaa. Edita Publishing Oy julkaisi omaa Eurooppaoikeuden lakikirjaa vuosina 1996 - 2001. Vuosina 1996 - 2005 ilmestyi puolestaan Suomen Laki -teossarjan erillisenä lakikirjana Euroopan unionin laki. Tämän lakikirjan julkaiseminen lopetettiin kun EU-säädökset sisällytettiin kolmiosaiseksi muuttuneeseen Suomen Laki -teokseen vuonna 2006.

Suomen Laki -teos sai uuden kilpailijan kun Edita Publishing Oy vuonna 2008 toi markkinoille Lakikirja-nimisen teoksensa. Editan Lakikirja-teos on kaksiosainen: ensimmäinen osa sisältää keskeiset säädökset siviili-, rikos- ja prosessioikeuden alalta ja vastaavasti toinen osa keskeisen julkisoikeuden lainsäädännön. Lakikirja -teokseen sisällytettyjen lakien muutoksia voi seurata sähköisessä Edilex-palvelussa.

Lähteitä ja lisätietoja

Hämäläinen, Erkki ja Poukka, Antti: Hovioikeuden presidentti Y. J. Hakulinen 70-vuotias teoksessa *Ars Boni et Aequi* – Juhlajulkaisu Y. J. Hakulisen 70-vuotispäivänä 21.1.1972. Helsinki 1972, 15 - 21.

Honkasalo, Brynolf : Y. J. Hakulisen Lakikirja-teoksen ensimmäisen painoksen arvostelu. *LM* 1955, 473 - 475.

J. H.: Y. J. Hakulisen Lakirja-teoksen kolmannen täydennetyt painoksen arvostelu. *LM* 1957, 685.

Lakikirjakomitean mietintö. *Komiteamietintö Mon.* 1948:5.

II lakikirjakomitean mietintö. *Komiteamietintö Mon.* 1953.40.

Olsson, Curt: Y. J. Hakulinen. *Minnesord vid Juridiska Föreningens årsmöte den 12 december 1974.* *JFT* 1975, 89 - 91.

Sainio, Toivo: Suomalaisen lakikirjan vaiheita 100 viime vuoden ajalta. Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy. Vammala 1980.

<http://www.eduskunta.fi/thwfakta/hetekau/hex/hxent.htm> Kansanedustajat 1907 - .

<http://artikkelihaku.kansallisbiografia.fi/artikkeli/626/> Ståhlberg, Kaarlo Juho (1865 -1952). Kirjoittaja: Markku Tyynilä, artikkeli julkaistu 7.6.2000.